

A Fővárosi Ítéltábla a Simon és Gläser Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Simon Ida ügyvéd) által képviselt Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (1139 Budapest, Váci út 73/A.) felperesnek - I. rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű, a Molnár és Kovács Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Molnár Éva ügyvéd) által képviselt II. rendű alperes neve (**II. rendű alperes címe**) II. rendű, a Dr. Mester Csaba Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Mester Csaba ügyvéd) által képviselt III. rendű alperes neve (**III. rendű alperes címe**) III. rendű, a Dr. Gyuris Ágnes Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gyuris Ágnes ügyvéd) által képviselt IV. rendű alperes neve (**IV. rendű alperes címe**) IV. rendű, a Balázs & Bács Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bács Márton ügyvéd) által képviselt V. rendű alperes neve (**V. rendű alperes címe**) V. rendű és a személyesen eljáró VI. rendű alperes neve (**VI. rendű alperes címe**) VI. rendű alperes ellen kártérítés iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2017. december 15. napján meghozott 68.P.22.313/2016/22-I. számú ítélete ellen a III. rendű alperes részéről 25., a IV. rendű alperes részéről 24. és az V. rendű alperes részéről 27. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a III., IV. és V. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen 15 napon belül a felperesnek 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer) másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 7.500.000 (hétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket a III., IV. és V. rendű alperesek költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 339. § (1) bekezdésére alapított módosított keresetével 94.383.785 forint és törvényes késedelmi kamatait, valamint a perköltség egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Keresete ténybeli alapjaként előadta, hogy a perben nem álló S-M. Kft. (a továbbiakban: Kft.) az V. rendű alperes mint

képviselője útján 1997. augusztus 15-én szerződést kötött a felperes jogelődjével társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati segédeszközök kiszolgáltatására és társadalombiztosítási támogatásának elszámolására. A szerződés szerint az elszámolás alapja és bizonylata a hatályos jogszabályoknak megfelelően kiállított, érvényes és megőrzött orvosspecifikus vonalkódos vény, gyógyászati segédeszköz vény, valamint az eszköz kiszolgáltatását igazoló bizonylat lehetett. E szerződés alapján a Kft. 1997 szeptembere és 1999 áprilisa közötti időszakban hamis elszámolások alapján jutott hozzá társadalombiztosítási támogatásokhoz, amelynek alapját hamisított vények jelentették, amelyek mögött tényleges betegforgalom nem volt, forgalmazás valójában nem történt. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 21.B.1967/2002/111. számú, a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság határozata folytán 2009. október 2. napján jogerőre emelkedett ítéletével az I., II. és V. rendű alperest társtettesként, míg a III. és IV. rendű alperest bűnsegédként folytatólagosan elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó csalás büntetében, míg a VI. rendű alperest közokirat-hamisítás büntetében mondta ki bűnösnek. A felperes álláspontja szerint a jogerős büntető ítélet folytán az alperesek jogellenes magatartása, valamint a kár és az okozati összefüggés a polgári perben külön bizonyításra nem szorul, az I-V. rendű alperes terhére megállapított csalás elkövetési magatartásával ugyanis szükségszerűen okozati összefüggésben következik be a kár, míg a VI. rendű alperes jogellenes magatartása abban áll, hogy hamisított közokirat felhasználásával olyan időszakra vonatkozóan írt alá társadalombiztosítási támogatás folyósításának alapjául szolgáló elszámolásokat, amely időszakban a Kft. gyógyászati segédeszközöket ténylegesen már nem forgalmazott. A III. és a IV. rendű alperes a vény kiállításához szükséges orvos- és pecsétnyilvántartási adatok, vonalkódok, orvos- és betegtörzset tartalmazó adatok jogosulatlan kiszolgáltatásával segítséget nyújtott a társadalombiztosítási támogatás jogosulatlan igénybeviteléhez. Az alperesek egyetemleges marasztalását az alapítja meg, hogy egymásra épülő magatartásukkal együtt okozták jogelődjének kárát, ami bármelyikük magatartásának hiányában nem következett volna be.

A II-VI. rendű alperesek a kereset elutasítását kérték, az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő. A II-V. rendű alperesek elsősorban elévülési kifogással éltek és vitatták a kereset összecszerúságát, amit megítélésünk szerint a büntető ítélet nem bizonyít és a felperes sem tudott alátámasztani. A II. és V. rendű alperesek a jogellenes magatartást és az okozati összefüggést nem vitatták, a III. és a IV. rendű alperesek azonban azzal védekeztek, hogy a terhükre megállapított bűncselekmény és a felperes kára között nincs oksági kapcsolat, mert az általuk kiszolgáltatott adatok nélkül is igénybe tudta volna venni a Kft. a társadalombiztosítási támogatást. A III-VI. rendű alperesek egyebekben vitatták, hogy egyetemlegesen felelnének az esetleges kárért, mert szerintük felelősségüket legfeljebb a közrehatás arányában lehetne megállapítani. Az V. rendű alperes azzal is érvelt, hogy 1999. január 20-ától nem volt ügyvezetője és tagja a Kft.-nek, így az ezután bekövetkezett kárral tevékenysége nem lehet okozati összefüggésben. A VI. rendű alperes azzal védekezett, hogy az adott cselekményben csupán annyiban vett részt, hogy ellenszolgáltatás fejében megvásárolta a Kft.-t, amely magatartásért a rá kirótt büntetéssel megbűnhődött.

Az elsőfokú bíróság a Fővárosi Ítéltábla 25.Pf.20.187/2015/22. számú végzése folytán megismételt eljárásban meghozott ítéletével kötelezte az I., II., III., IV., V. és VI. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 74.519.327 forintot és ennek 1999. szeptember 1-jétől 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű, míg 2013. július 1-jétől a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, valamint 3.435.000 forint + áfa perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte továbbá az alpereseket 3.400.000 forint kereseti és fellebbezési illeték államnak való egyetemleges megfizetésére.

Az ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság az elévülési kifogás vizsgálata során abból indult ki, hogy a Ptk. 360. § (1) bekezdése és 326. § (1) bekezdése szerint a kártérítési követelés elévülése a károsodás bekövetkeztétől kezdődik, akkor is, ha a károsult arról csak később szerzett tudomást. A felperes vagyonában értékcsökkenés a támogatási összeg kiutalásával következett be, ezért az elévülési idő is a kiutalásokkal vette kezdetét. A Ptk. 360. § (4) bekezdésében és a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 33. § (1) bekezdés b) pontjában és 318. § (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a felperes kárkövetelésének elévülési ideje nyolc év volt. A Ptk. 360. § (4) bekezdésében foglaltakat nem lehetett a felperes által levezetett kiterjesztő módon értelmezni, miszerint a polgári vagyoni jogi követelés elévülésének megszakadására és nyugvására is a büntető jogi jogszabályokat kellene alkalmazni, ezért a Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdése alapján vizsgálta az elévülés megszakadását, ami a Ptk. fogalommeghatározása szerint egyebek között a követelés bírósági úton történő érvényesítésével következik be. Következtetése szerint sem a büntetőeljárás nyomozati szakaszában bejelentett polgári jogi igény, sem a vádhatóság cselekménye nem eredményezi az elévülés megszakadását, mert a követelés bírósági úton való érvényesítésének határozott nyilatkozattal kell megtörténnie, amiben a jogosult egyértelműen meghatározza követelését. Tény, hogy a polgári jogi igény büntetőeljárásban való érvényesítése perfüggőséget vált ki, azonban a sértett nem köteles követelését a büntetőeljárásban érvényesíteni és nincs elzárva attól sem, hogy a büntetőeljárás folyamatban léte mellett, attól függetlenül polgári bíróság előtt érvényesítse kárkövetelését, továbbá az elévülés megszakítható a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítással is. Az előbbiekből arra a következtetésre jutott, hogy a követelés bírósági úton történő érvényesítése legelőször 2006. március 23-án történt meg, amikor a büntetőeljárás bírósági szakaszában a felperes jogelődje követelését pontosan és összecszerűen meghatározva bejelentette polgári jogi igényét. Következésképpen az 1998. március 23-át megelőzően kiutalt támogatási összeg (összesen 19.864.458 forint) tekintetében a felperes követelése elévült, bírói úton nem érvényesíthető, ezért ebben a részében a keresetet elutasította, és csak az 1998. március 23-án, illetve azt követően esedékessé vált követelést vizsgálta érdemben.

A Ptk. 339. § (1) bekezdése körében abból indult ki, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperesnek kellett bizonyítania, hogy az alperesek jogellenes magatartása következtében jogelődje kárt szenvedett, amely kár az alperesek által elkövetett bűncselekménnyel ok-okozati összefüggésben következett be, a felperest terhelte továbbá a kár összegének bizonyítása is. Az elsőfokú bíróság annak tulajdonított jelentőséget, hogy adott esetben jogerős büntető ítélet állapította meg, hogy az alperesek elkövették a terhükre rótt bűncselekményt, azaz az I-V. rendű alperesek tekintetében egyebek között a csalás, míg a VI. rendű alperes esetében a közokirat-hamisítás büntető törvényi tényállási elemei megvalósultak. A Pp. 4. § (2) bekezdése szerint a polgári perben eljáró bíróság azt nem állapíthatja meg, hogy az alperesek a terhükre rótt bűncselekményt nem követték el, ami adott esetben azt jelenti, hogy az I-V. rendű alperesek tekintetében a polgári bíróság nem mondhatja ki, hogy cselekményük nem okozott kárt a felperesnek. A polgári bíróság tehát sem a bűncselekmény elkövetését, sem az azokat megalapozó tényeket nem teheti kétségesé, de az előbbi korlátokra tekintettel a polgári jogi kárfelelősség feltételeinek fennálltát önállóan kell elbírálnia. Az I-V. rendű alperesek elítélése alapjául olyan bűncselekmény szolgált [Btk. 318. § (1) bekezdés], amelynek tényállási elemét képezte a jogellenes magatartással való kár okozása, legkevesebb 71.239.066 forint nagyságrendben, ezért a Pp. 4. § (2) bekezdéséből következően a polgári perben már nem volt vitássá tehető az alperesek jogellenes magatartása, a felperes jogelődjének károsodása, továbbá az okozati összefüggés sem. A VI. rendű alperes hallgatását az elsőfokú bíróság ugyanígy értékelte, jöllehet a terhére megállapított bűncselekmény büntető tényállási elemként a károkozást nem foglalja magába.

A kár összecszerűsége körében abból indult ki, hogy a jogerős büntető ítélet meghatározza a bűncselekmény büntető anyagi jogi minősítését is, miszerint az I-V. rendű alperesek által a csalással okozott kár az 50.000.000 forintot meghaladta, de az 500.000.000 forintot nem érte el [Btk. 138/A. § d) pont]. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a büntető ítéletben elbírált előbbi büntető tényállási elemek a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti törvényi tényállási elemek szempontjából a polgári perben eljáró bíróság számára elbírált dolgot jelentenek, tehát nem csak a jogellenes magatartás, a felróhatóság, a károkozás és az okozati összefüggés tekintetében nincs szükség további bizonyításra, hanem a kár összecszerűsége vonatkozásában sem. A büntető bíróság ugyanis az elé tárt összes, a vádlottakra nézve terhelő és enyhítő körülményeket magukban foglaló bizonyítékok mérlegelésével döntött, arra az alapelvi szabályra is figyelemmel, hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tény a vádlott terhére nem értékelhető. Az alpereseknek a büntetőeljárásban lehetőségük volt arra, hogy a vádhatóság által felhozott állítások és bizonyítékok tekintetében a bíróságban kétséget ébresszenek, előadják azokat a bizonyítékokat, amelyek a vádat, illetve bűnösségüket kétségessé teszik. A büntető perben eljáró bíróság a csalás törvényi tényállásának valamennyi elemét kétséget kizáróan bizonyítottan találta, nevezetesen azt, hogy az I., II. és V. rendű alperesek jogtalan haszonszerzés céljából, hamis vények felhasználásával a felperes jogelődjét szándékosan tévedésbe ejtették és neki ily módon kárt okoztak. A III. és a IV. rendű alperes pedig anyagi ellenszolgáltatás fejében adatok jogosulatlan kiszolgáltatásával segítséget nyújtott a társadalombiztosítási támogatás jogosulatlan igénybevételéhez, mert mindketten tudtak arról, hogy az I. rendű alperesnek az adatokra fiktív elszámoláshoz, jogosulatlan támogatás igénybevétele céljából van szüksége. Az V. rendű alperes hamis vények kitöltésével és ezek felhasználásával készült elszámolások aláírásával és benyújtásával a pénzfelvételnél, valamint a cég fiktív eladásánál való közreműködésével aktívan részt vett abban, hogy tévedésbe ejtsék a felperes jogelődjét. Az alperesek nem ébresztettek kétséget a büntető bíróságban aziránt sem, hogy cselekményükkel a felperes jogelődjének legkevesebb 71.228.521 forint kárt okoztak. Az első- és az azt helybenhagyó másodfokú büntető ítélet indokolásából kitűnően a büntető bíróság a bűncselekménnyel okozott kár mértékét a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok körültekintő, a logika szabályainak megfelelő értékelésével állapította meg, ezért a polgári perben a Pp. 4. § (2) bekezdésére figyelemmel az sem tehető vitássá, hogy az alperesek jogellenes magatartásával okozati összefüggésben a felperes jogelődjét legkevesebb 71.228.521 forint kár érte.

A büntető ítélet nem jelentette ugyanakkor elvi akadályát annak, hogy az alperesek bizonyíthassák, hogy a felperes jogelődje és a Kft. közötti jogviszonyban a Kft. szerződésszerűen járt el, illetve hogy az V. rendű alperes hivatkozása szerint a felperes felróhatóan maga is közrehatott a kár bekövetkezésében. A felperes jogelődjének kára a büntető bíróság ítéletéből következően abban állt, hogy nem valós forgalmazás alapján folyósított társadalombiztosítási támogatást. Ehhez képest a kimentés körében az alpereseknek kellett volna bizonyítaniuk, hogy a Kft. a gyógyászati segédeszközöket vények alapján szolgáltatta ki, méghozzá olyan nagyságrendben, amellyel összefüggésben a perbeli időszakban (1997. szeptember 1.-1999. április. 15.) a módosított keresetben meghatározott összegű társadalombiztosítási támogatás folyósítására került sor. Az alpereseknek tehát azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy valós forgalmazás történt, hiszen a büntető ítéletből kitűnően a vények önmagukban valós adatokat tartalmaztak, de az azokkal igazolni kívánt forgalmazás volt valótlan. Az előbbi bizonyítási kötelezettség nem egyenlő azzal, hogy az alpereseknek a vényeket kellett volna becsatolniuk, mert bármely bizonyítási eszköz alkalmas lehetett volna az előbbiekre alátámasztására. Ha a perbeli időszakban kizárólag vények alapján történt forgalmazás, akkor a támogatás felvétele egyértelműen igazolható-e forgalmazások alapjául szolgáló vényekkel. A büntetőeljárásban feltárt tények szerint a Kft. ténylegesen is forgalmazott gyógyászati segédeszközöket és amennyiben ez valós, úgy semmi nem indokolja, hogy a vényeket

az alperesek nem adták elő. Abban az esetben, ha a Kft. nem csak társadalombiztosítás által támogatott eszközöket forgalmazott, szintén igazolható lenne a vények alapján történt forgalmazás, valamint a teljes áron értékesített árukészlet. Ha pedig egyáltalán nem vények alapján forgalmazott, hanem a betegek az eszköz teljes árát megfizették, alappal merülhet fel a kérdés, hogy milyen okból vett igénybe ezek után társadalombiztosítási támogatást. Kétségtelen, hogy 15-20 év elteltével a bizonyítási lehetőségek korlátozottak és jelentősen nehezítettek, azonban az alperesek számára a polgári perben mégis adott volt a bizonyítás lehetősége, így nincs arról szó, hogy a bíróság automatikusan megállapítaná kárfelelősségüket a büntető ítélet nyomán. Az előbbiekhöz képest az alperesek a kimentés körében nem tettek eleget a bizonyítási kötelezettségüknek, az V. rendű alperes a károsult közrehatást sem bizonyította, bizonyítási indítványuk nem volt, ezért a polgári perben a büntetőeljárásban feltárt és értékelt bizonyítékokhoz képest további bizonyíték nem volt. A felperes a jogelődjét ért kár összegét (94.383.785 forint) okirati bizonyítékokkal alátámasztotta, s miután azösszecszerűséget érintően a felperes állítását cáfoló vagy azt kétségbe vonó bizonyítékot az alperesek nem szolgáltatottak, a bíróság azösszecszerűséget a módosított keresettel egyezően elfogadta, ami nem áll ellentmondásban a jogerős büntető ítélet minimum összegre vonatkozó megállapításával. A büntető bíróság az V. rendű alperes vonatkozásában a teljes elkövetési értéket érintően megállapította közreműködését és ennek folytán bűnösségét, az ezt cáfoló vagy ehhez képest a kártérítési felelősség szempontjából más tényállás megállapítását eredményező bizonyítást az V. rendű alperes nem ajánlott fel. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a részben eredményes (19.864.458 forintot érintő) elévülési kifogásra tekintettel, a felperes 74.519.327 forint kár és annak középarányos időponttól járó késedelmi kamatai megtérítésére tarthatott igényt.

Az alperesek egyetemleges marasztalását a Ptk. 344. § (1) bekezdésével indokolta. A közös károkozás szabályait azért látta alkalmazhatónak, mert a károsodáshoz vezető folyamat jogi szempontból egységes, az alperesek magatartása egymást követően zajlott, a bűnösségüket megalapozó elkövetési magatartásukkal együtt okozták a felperes jogelődjének kárát, bármelyikük jogellenes magatartásának hiányában a kár nem következett volna be. A III. és a IV. rendű alperes mint a bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújtó bűnsegéd maga is elkövetőnek tekintendő, függetlenül attól, hogy törvényi tényállási elemet nem valósít meg [Btk. 19. §, 21. § (2) és (3) bekezdés]. A III. és a IV. rendű alperesek bűnsegédi minőségét megállapító büntető ítélet a Pp. 4. § (2) bekezdésére figyelemmel polgári jogi szempontból megalapozza az alperesek közös károkozását, tekintve, hogy a III. és a IV. rendű alperesek bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan nyújtottak segítséget, ezáltal hozzásegítve az I., II., V. és VI. rendű alpereseket a terhükre rótt bűncselekmény végrehajtásához. Az egyetemleges felelősség kivételes mellőzésére a Ptk. 344. § (3) bekezdése alapján nem látott lehetőséget, mert a felperes jogelődjének a kár bekövetkezésében való közrehatása nem nyert bizonyítást és a károsult igényérvényesítési késedelmét sem látta megállapíthatónak. Az alperesek felróhatóságának egyenként való vizsgálata pedig a polgári per olyan mértékű elhúzódnását jelentené, amellyel nagyobb hátrány érné a felperest, mint az alpereseknek a felróhatóság vizsgálatához fűződő érdeke.

A III. rendű alperes az ítélet elleni fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a vele szemben előterjesztett kereset teljes elutasítását, míg másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (3) bekezdésén alapuló hatályon kívül helyezésére irányult. Elsődleges fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság az elévülésre vonatkozó jogszabályok téves értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a büntető perben 2006. március 23-án bejelentett polgári jogi igény az elévülést megszakította. A Ptk. 327. § (1) bekezdése az elévülés megszakadásának eseteit taxatív sorolja fel, arra kizárólag a polgári jog szabályai irányadóak. Ebből következően a polgári jogi igény büntetőeljárásban való bejelentése nem minősülhet elévülést megszakító cselekménynek, azaz a követelés bírósági úton való

érvényesítésének. Másrészt a Ptk. 326. § (2) bekezdésében szabályozott menthető ok legfeljebb addig állhat fenn, amíg a felperes a károkozó magatartásról és a károkozó személyéről egyértelműen tudomást nem szerez, ami bűncselekménnyel okozott kár esetében az iratismertetés, avagy a vádirat előterjesztésének időpontja. Adott esetben a vádirat előterjesztésére 2002. április 26-án került sor, amely időponttól számított egy éven belül kellett volna a felperesnek követelését polgári perben érvényesíteni. A felperes ehhez képest csak 2010. április 7-én, az elévülési időn túl terjesztette elő keresetét, így követelése legkésőbb 2007. január 13-án elévült, bírói úton nem érvényesíthető, ekként elévülés okán a teljes keresetet el kellett volna utasítani. Abban az esetben, ha a polgári jogi igény alkalmas is lenne az elévülés megszakítására, az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna, hogy a 2006. március 23-i indítvány teljes körűen megfelel-e a polgári jogi igénybejelentés feltételeinek, ami az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 53. § (1) bekezdése szerint illetékköteles beadvány. A polgári jogi igény szabályszerű és hatályos előterjesztéséhez nem csupán az igény bejelentése, hanem az illeték megfizetése is szükséges, aminek megtörténtét az elsőfokú bíróság nem vizsgálta.

Nem tartotta helytállónak az elsőfokú bíróság Pp. 4. § (2) bekezdéséből levont következtetését sem. Az egységes ítélkezési gyakorlat (2009.1957. Elvi határozat, 2005.1257. Elvi határozat, 2003.11.457. BH) szerint a Pp. említett rendelkezése alapján a bíróság csak azt nem állapíthatta meg ítéletében, hogy a III. rendű alperes a terhére rótt bűncselekményt bűnsegédként nem követte el, ettől eltekintve azonban a büntetőítélettől függetlenül vizsgálnia kellett volna a kártérítés tényállási elemeit, amelyek adott esetben nem állnak fenn. A károkozó magatartás körében állította, hogy az adatokat azért adta ki, mert arról volt tudomása, hogy az I-II. rendű alperes azt direkt marketing folytatásához kívánja felhasználni. Megalapozatlan ezért az az ítéleti megállapítás, hogy tudomása lett volna arról a tényről, miszerint az adatokra a fiktív elszámoláshoz, jogosulatlan támogatás igénybevétele céljából van szüksége az I. rendű alperesnek. Ezt a megállapítást a bizonyítékok nem támasztják alá, ezzel szemben a büntetőeljárásban bizonyított tény, hogy az I-II. rendű alperes az általa átadott adatokkal marketing tevékenységet folytattak. Az összecszerűséget illetően a felperes nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének, a kár összegét a per során többször módosította és nem bizonyította, hogy a kimutatás szerinti bizonylatokon szereplő támogatások minden esetben jogosulatlanul kerültek igénybevételre. Ezen kívül az sem bizonyított, hogy a támogatásként folyósított összegek bármilyen kapcsolatban állnának az általa átadott adatokkal. Az elsőfokú bíróság álláspontja csak akkor lenne elfogadható, ha a felperes kimutatásában rögzített adatok és az átadott lemez adattartalma egymással megegyezne. Állítása szerint az általa tanúsított magatartás és a felperes kára között semmilyen okozati összefüggés nincs, illetve a lemez átadása csupán olyan távoli hatóóknak minősülhet, ami kártérítési felelősség alapjául nem szolgálhat. Ezt támasztja alá, hogy a felperes által elismerten a perbeli időszakban a támogatások igénybevételéhez vényeket nem kellett benyújtani, csupán a számlát, amiből okszerűen következik, hogy a jogosulatlan támogatás igényléséhez az átadott adatokra és vények kiállítására sem volt szükség. Ekként a Kft. az általa szolgáltatott adatok nélkül, még hozzá szerződészerűen eljárva, minden akadály nélkül, jogosulatlanul igénybe tudott venni támogatást. Ebből az is következik, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül következtetett a közös károkozásra és alapjaiban téves az az álláspontja, hogy a III. rendű alperes jogellenes magatartásának hiányában a kár nem következett volna be, hiszen abból az ítéleti megállapításból, hogy a támogatás lehívásához vényekre nem volt szükség, okszerűen következik, hogy a III. rendű alperes magatartása nélkül is bekövetkezhett a kár. Az alperesek egyetemleges marasztalására azért sem kerülhetett volna sor, mert az elkövetési alakzatok különbözőségéből is egyértelmű, hogy felelősségük nem eshet azonos elbírálás alá, hiszen a felróhatóság mértéke nyilvánvalóan nem ugyanaz a társtettes és a bűnsegéd esetén. Másrészt az alperesek magatartása közötti szerves oksági kapcsolat, valamint az esetleges kár és a III. rendű alperes magatartása közötti okozati összefüggés hiánya okán az egyetemlegesség feltételei szintén

nem állnak fenn. Ezért az elsőfokú bíróság nem mellőzhette volna az alperesek felróhatóságának vizsgálatát, ami az igényérvényesítés indokolatlan késedelme miatt nem járna nagyobb hátránnyal a felperes számára, mint az alperesekre annak mellőzése.

Sérrelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság olyan bizonyítást várt el tőle, amelyet nem tud teljesíteni, és olyan tényekre vonatkozóan, amelyeket a felperesnek kellett volna bizonyítani. A vények alapján történő forgalmazás bizonyítására való felhívás pedig téves, tekintve, hogy a támogatáshoz vényekre nem is volt szükség. Kiemelte, hogy a hamis vények kiállításában nem vett részt, a Kft. működésébe nem látott bele, a nyújtott szolgáltatásokról tudomása és bizonyítéka nincs és nem is lehet. Az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a kárfelelősség valamennyi tényállási elemének bizonyítása a felperes kötelezettsége lett volna. A felperesnek kellett volna bizonyítani, hogy a támogatásként folyósított összegek bármilyen kapcsolatban állnak az általa átadott lemezzel. Ehhez képest a perben bizonyított tény, hogy az adatokat marketing tevékenység céljára adta át, a támogatási összeg jogosulatlan lehívásához ezekre az adatokra nem volt szükség. Bizonyított tény továbbá, hogy a Kft. valós szolgáltatásokat nyújtott, illetve az általa kiállított vények mögött számos esetben valós szolgáltatás volt. Az előbbiekhöz képest nemleges tény bizonyítani nem lehet, tehát nem terhelhette volna annak bizonyítása, hogy az átadott adatokkal nem hívtak le jogosulatlan támogatási összegeket. Megjegyezte továbbá, hogy az elsőfokú ítélet a Pp. 220. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére nem tartalmazza a felperes nevét és székhelyét.

A IV. rendű alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, a vele szembeni kereset teljes elutasítását, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Fellebbezését azzal indokolta, hogy a Pp. 4. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság csak azt nem állapíthatta meg, hogy a terhére rótt bűncselekményt nem követte el, a kárfelelősségről való döntés során azonban nem lett volna mellőzhető a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott tényállási elemek vizsgálata. A büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet következtében az alperesi felróható magatartás, valamint a károkozás ténye további bizonyítást valóban nem igényelt, a kárösszezszerősége és az okozati összefüggés azonban igen. Az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes álláspontja ellentmond a polgári jog alapvető rendelkezéseinek és az ítélkezési gyakorlatnak is (BH 457/2003., EBH 1257/2005.). Az okozati összefüggés körében a felperes nem bizonyította, hogy a támogatásként folyósított összeg bármilyen kapcsolatban lenne azokkal az adatokkal, amelyek jogtalan átadása miatt a bűnösségének megállapítására sor került. Amint azt az elsőfokú eljárásban folyamatosan hangsúlyozta, a felperes kimutatása szerinti kár összege csak abban az esetben lehetne elfogadható, ha a kimutatás és az általa átadott adatok tartalma egymással teljesen megegyezne, ami az észszerű valószínűség szintjén sem állítható, hiszen a floppy lemez nem került elő. Az okozati összefüggés hiányát egyértelműen alátámasztja a felperesnek az a nyilatkozata, ami szerint a támogatás igénybevételéhez csak a számlát kellett benyújtani, tehát ahhoz egyáltalán nem volt szükség a büntetőeljárás tárgyát képező lemez tartalmára, a Kft. ezen adatok nélkül is igénybe tudott venni támogatást jogosulatlanul, vagy akár szerződés szerűen is. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy bűnösségét csak bűnsegédi alakzatban mondta ki a bíróság, ami azt jelenti, hogy a bűncselekmény törvényi tényállásának megfelelő magatartást nem tanúsított, hanem a bűncselekmény elkövetéséhez egyéb módon egyszeri, egymozzanatú cselekménnyel, a floppy lemez átadásával nyújtott segítséget. Ha pedig a felperes által sem vitatottan az átadott lemez nem szolgált a vények kiállításának alapjául, sőt vényeket be sem kellett nyújtani a támogatás igényléséhez, akkor nyilvánvaló, hogy magatartása és a kár bekövetkezése között semmilyen okozati összefüggés nincs. A kárösszezszerőségét szintén a felperesnek kellett volna bizonyítani, tekintve, hogy a büntető bíróság a polgári jogi igényt nem bírálta el. Abból, hogy a felperes számos alkalommal eltérő összegben jelölte meg a kárát, azt a következtetést vonta le, hogy nem bizonyította jogelődjét

ért kár pontos összegét, erre a felperes adatbázisából a károkozást követő húsz évvel előkerült kimutatások nem alkalmasak. Az elsőfokú bíróság tehát olyan kárösszeg megfizetésére kötelezte, amire nem folyt bizonyítás. A döntés a büntető ítélet kártérítési perben beálló automatikus következményeire épül, ami miatt jogellenes és alaptörvény-ellenes. Kifogásolta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság az egyetemleges marasztalás miatt nem differenciált az alperesek által kifejtett magatartás következményeit illetően, valamint olyan bizonyítás teljesítésére hívta fel a vények alapján történő forgalmazást illetően, amit nem tudott teljesíteni, mert a Kft. működésére ráhatása vagy rálátása nem volt.

Az V. rendű alperes fellebbezése az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására és a vele szembeni kereset teljes elutasítására, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben marasztalására irányult. Fellebbezése indokaként szintén azzal érvelt, hogy a Pp. 4. § (2) bekezdése alapján a bíróság csak azt nem mondhatta ki, hogy az alperesek nem okoztak kárt a felperesnek, ezen túlmenően azonban a büntető ítélet a polgári perben eljáró bíróságot nem köti, azaz a kártérítés elemeire nézve fel kellett volna venni a bizonyítást, meg kellett volna állapítani a büntetőügytől függetlenül a tényállást, és ennek alapján kellett volna döntést hozni. Ehhez képest a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott tényállási elemek közül a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a felperest terhelte volna a kár összegének bizonyítása, továbbá az okozati összefüggés és a felróhatóság körében annak bizonyítása, hogy az alperesek jogellenes magatartása milyen mértékben hatott közre a kár bekövetkezésében. A felperes a kár összegét nem tudta bizonyítani, sőt még konkrét kárösszeget sem tudott megjelölni, hiszen az eljárás különböző szakaszaiban eltérő összegben határozta meg a jogelődjét ért kárt. Amennyiben a kár összege nem ismert, úgy kártérítési perben megalapozott ítélet nem hozható. Az okozati összefüggés körében kiemelte, hogy a büntetőítélet alapján a jogellenes magatartás ugyan általánosságban megállapítható volt, de a büntető ítélet és az elsőfokú ítélet is különbséget tesz abból a szempontból, hogy melyik alperes magatartása milyen mértékben játszott szerepet a kár bekövetkezésében. Bizonyított tény, hogy az V. rendű alperes csak 1999. január 20-áig volt a felperes jogelődjével szerződésben álló Kft. ügyvezetője, ennél fogva az ezt követő időszakban okozott kárra közvetlen ráhatása nem volt. Emellett a közrehatás mértéke és időbelisége is különböző volt az elkövetés során, így az elsőfokú bíróság megalapozatlanul marasztalta az alpereseket egyetemlegesen.

Érvelése szerint a bizonyítási teher megismételt eljárásban való megfordítása jogszabálysértő, erre ugyanis garanciális szempontból csak a törvény felhatalmazása alapján van lehetőség, ami kártérítési perben nem áll fenn, mert a Pp. általános szabályai szerint a kárigényt érvényesítő felperest terheli a bizonyítási kötelezettség. Az az elsőfokú ítéletben megfogalmazott elvárás, hogy a büntető perben kellett volna megdönteni a vád polgári jogi szempontból releváns bizonyítékait, nem lett volna teljesíthető, tekintve, hogy a büntető bíróság ilyen jellegű bizonyítást nem folytatott le, az összecszerűséget nem vizsgálta. Megítélése szerint sérti a törvény előtti egyenlőség elvét és az Alaptörvényben deklarált tisztességes eljáráshoz való jogot, hogy az elsőfokú bíróság a felperest felmentette a bizonyítási teher alól, hiszen a büntetőeljárásban bizonyításra nem volt lehetősége, a polgári perben pedig arra nem volt szükség. A bíróság nem tehet ilyen különbséget a felek között és nem teheti önkényesen a felperes számára aránytalanul könnyebbé, míg az alperesek számára aránytalanul nehezebbé a bizonyítási kötelezettség teljesítését anélkül, hogy ennek törvényi feltételei fennállnának. Ez az értelmezés oda vezethet, hogy az olyan büntetőügyben hozott ítélet, aminél a tényállás eleme a kár bekövetkezése, egyben a marasztaló polgári ítélet alapját képezi a felperes bizonyítási kötelezettsége nélkül, amely jogértelmezésnek jogszabályi és jogelvi alapja sincs.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására, továbbá a III., IV. és V. rendű alperesek másodfokú perköltségben marasztalására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, teljes körű bizonyítási eljárást folytatott le, a rendelkezésre álló bizonyítékokból helytálló következtetésekre jutott, anyagi és eljárási szabályt nem sértett. A keresettel érvényesített jogra figyelemmel helyesen tulajdonított annak döntő jelentőséget, hogy az alperesek büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős ítéletével megállapította, és helytálló az a következtetése is, hogy a polgári jogi kárfelelősség tényállási elemei közül nem csak a jogellenesség, a kár és az okozati összefüggés, hanem a kár összecszerúsége vonatkozásában sem volt szükség további bizonyításra, mert a büntető ítélet alapján nem lehet kétséges, hogy az alperesek cselekményükkel legkevesebb 71.228.521 forint kárt okoztak jogelődjének. Az alpereseknek azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy a forgalmazások ténylegesen megtörténtek, méghozzá vények alapján, aminek a perben nem tettek eleget. Helytálló az elsőfokú bíróság közös károkozás körében kifejtett álláspontja is, mert ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a kár objektív több személy közrehatásának eredményeként következik be, függetlenül attól, hogy a személyek tudnak-e egymás károkozó magatartásáról.

A IV. rendű alperes a fellebbezési tárgyaláson fellebbezését azzal egészítette ki, hogy álláspontja szerint a követelés teljes egészében elévült. Érvelése szerint az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az elévülés megszakítására csak az olyan bírósági igényérvényesítés alkalmas, amellyel megindított eljárásban az igény érdemben elbírálásra is kerül, és azt, mint adott esetben nem utasítják egyéb útra. Ehhez képest a büntetőeljárásban való igényérvényesítésnek - amely érdemi elbírálással nem végződött - ugyanolyan megítélés alá kell esnie, mintha a keresetlevelet utasították volna el idézés kibocsátása nélkül, hiszen nem lehetett azzal számolni, hogy a büntető bíróság az igényt érdemben el is fogja bírálni.

A felperes fellebbezési ellenkérelmét a másodfokú tárgyaláson azzal egészítette ki, hogy álláspontja szerint a polgári jogi igény büntetőeljárásban való érvényesítése megszakítja az elévülést, attól feltételezetten, hogy a büntetőeljárás - mint adott esetben - bírói szakba kerül.

A Fővárosi Ítéltábla nem érintette az elsőfokú ítéletnek a meghaladó keresetet elutasító rendelkezését, mert az felperesi fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedett. A III., IV. és V. rendű alperesek fellebbezését az ítéltábla alaptalannak találta. Abból indult ki, hogy a III. és a IV. rendű alperesi fellebbezéseknek kizárólag az elévüléssel kapcsolatos érvelése és tartalma - annak jellege folytán - a Pp. 51. § a) pontjának alkalmazásával a nem fellebbező alperesekre is kihatott, hiszen ha elévült volna a teljes felperesi követelés, akkor a nem fellebbező alperesekkel szemben sem lehetne bírói úton érvényesíteni.

Az ítéltábla Pp. 252. § (2) és (3) bekezdésén alapuló hatályon kívül helyezési okot nem látott, mert az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban az alább kifejtendő indokokra tekintettel a még bizonyításra szoruló tényeket, a felek bizonyítási kötelezettségét és a bizonyítási terhet helyesen határozta meg. A feleknek nem volt nem teljesített bizonyítási indítványa és további bizonyítás lefolytatására nem is volt szükség. Az a III. rendű alperes által hivatkozott és tényszerűen megállapítható eljárási szabálysértés, hogy nem tartalmazza az elsőfokú ítélet fejrésze a felperes megnevezését, nem olyan ok, amely az elsőfokú tárgyalás megismétlésével lenne orvosolható, így a Pp. 252. § (2) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételek hiányában szintén nem vezethet hatályon kívül helyezésre. Az adott hiányosság orvoslására egyéb eljárásjogi lehetőség is rendelkezésre áll és a másodfokú ítélet fejrésze ezt a hiányosságot egyebekben pótolni fogja. Ezért az ítéltábla érdemben bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

Az elsőfokú bíróság a releváns tényállást helyesen állapította meg, a tényállás a III. rendű alperes fellebbezésében említett iratellenes ténymegállapítást nem tartalmaz. A jogerős büntető ítélet indokolásával (33. oldal 4. bekezdés) egyezően emelte be az elsőfokú bíróság a tényállásba azt a büntető bíróság által megállapított tény, hogy mind a III. rendű, mind pedig a IV. rendű alperes tudomással rendelkezett arról, hogy az általuk szolgáltatott adatokra az I. rendű alperesnek fiktív elszámoláshoz, jogosulatlan támogatás igénybevétele céljából van szüksége.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság döntésével is egyetért, annak indokait pedig a fellebbezésekben foglaltakra is tekintettel az alábbi kiegészítéssel, illetve pontosítással osztja. Mindenekelőtt azt kellett vizsgálni, hogy a III. és a IV. rendű alperes helytállóan hivatkozik-e a fellebbezésében elévülésre, mert ebben az esetben minden további vizsgálat nélkül a kereset teljes elutasításának lenne helye. Az ítéletábra az elévülés kérdésében az elsőfokú bíróság indokaival egyetért abban, hogy a 2010. április 7-i keresetindítás mellett az alperesekkel szemben a követelés elévülését a fellebbezett körben nem lehet megállapítani. Az ítéletábra szerint az elévülés szempontjából annak van döntő jelentősége, hogy a büntetőeljárás során a polgári jogi igény érvényesítésére és annak mikéntjére nem lehet alkalmazni a polgári perrendtartást, így annak a keresetlevél kötelező tartalmi elemeit meghatározó 121. § (1) bekezdését sem. Tehát nem az minősül büntetőeljárásban polgári jogi igény érvényesítésének, ami egy önálló polgári per indítása esetén a Pp. 121. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő keresetlevél esetén igényérvényesítésnek minősülne. A büntetőeljárásban nem alkalmazandó a Pp., arra pedig a polgári perben eljáró bíróságnak nincs lehetősége, hogy egy már lefolytatott büntetőeljárás különböző szakaszait mintegy felülbírálva megállapítsa, hogy a büntetőeljárásnak mely szakaszában volt megfelelően vagy nem megfelelően előterjesztve a polgári jogi igény, mert erről azok a hatóságok határoznak, amelyek a büntetőeljárás adott szakaszában a polgári jogi igényt befogadják. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2008. április 3. napján meghozott és ebben a tekintetben e napon jogerőre is emelkedett ítéletének a polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasító rendelkezéséből eleve az következik, hogy elő volt terjesztve bíróság előtt polgári jogi igény, amit a később indult kártérítési perben nem lehet felülbírálni, és nem lehet azt kimondani, hogy mégsem volt, illetve nem megfelelően volt előterjesztve. Annak pedig semmilyen jogszabályi alapja nincs, hogy kártérítési igény csakis polgári bíróság előtt lenne érvényesíthető, hiszen a büntetőjogi szabályokból pont ennek az ellenkezője, nevezetesen az következik, hogy polgári jogi igény büntetőeljárásban is előterjeszthető és a büntető bíróság által elbírálható, sőt a Be. módosítás óta el is bírálható. Tehát a büntető bíróság előtti igényérvényesítés - ami az adott perben megtörtént - mindenképpen az elévülést megszakító, bíróság előtti igényérvényesítésnek minősül.

A polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása a IV. rendű alperes fellebbezési érvelésével ellentétben semmiképpen nem tekinthető azzal egyenértékűnek, mintha a keresetlevelet polgári perben idézés kibocsátása nélkül elutasították volna. Az ítéletábra megjegyzi, hogy az adott per, így az elévülés kérdésének elbírálására is az 1959. évi Ptk. szabályai irányadóak. A IV. rendű alperes által hivatkozott rendelkezést, miszerint a követelés bírósági eljárásban történő érvényesítése csak akkor szakítja meg az elévülést, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 625. § (1) bekezdés c) pontja tartalmazza, amit az adott per elbírálására nem lehetett alkalmazni. A Ptk. és Pp. szabályaiból azért sem lehet olyan következtetést levonni, hogy a büntetőeljárásban való polgári jogi igény érvényesítése ne lett volna alkalmas az elévülés megszakítására, mert a büntetőeljárásban való igényérvényesítés címzettjei a jelen per alperesei voltak, akik erről értesültek, a kár megfizetésére irányuló felszólításuk tehát már a büntetőeljárásban lezajlott, függetlenül attól, hogy érdemben ott ez az igény nem lett elbírált. Az érdemi elbírálás hiánya ilyenfajta igényérvényesítés mellett azért sem akadálya az elévülés megszakításának, mert a Ptk. 360. § (4) bekezdése speciális elévülési szabályt

állapít meg, ami kizárólag bűncselekménnyel okozott károkra alkalmazható. Ahhoz pedig, hogy bűncselekménnyel okozott károkról lehessen szó, a bűncselekmény elkövetésének jogerős büntető ítélettel való megállapítása szükséges, jogerős büntető ítélet nélkül erre a típusú elévülésre senki nem tudna hivatkozni. Az előbbi szabályokból is az következik, hogy a büntetőeljárás alatti igényérvényesítés - akár elbírálják, akár nem a polgári jogi igényt - a bírói szakig eljutott büntetőeljárás mellett bíróság előtti igényérvényesítésnek minősül, amely az elévülést a Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint megszakítja. Ekként 2008. április 3-ától, azaz a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása tekintetében jogerős büntetőítélettől kezdve az elévülés újrakezdődött, amihez képest 2010. április 7. napjáig, a keresetlevél benyújtásának időpontjáig a követelés nem évült el.

A Pp. 4. § (2) bekezdésével, illetve a bizonyítási kötelezettséggel és teherrel kapcsolatos fellebbezési érvekkel összefüggésben az ítélőtábla mindenekelőtt kiemeli, hogy a III., a IV. és az V. rendű alperesek fellebbezésükben összemoszák a Pp. 4. § (2) bekezdésében írt korlátozást, a bizonyítási kötelezettség és teher Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti rendelkezését és a szabad bizonyítás Pp. 3. § (5) bekezdésében meghatározott elvét.

A Pp. 4. § (2) bekezdésének tartalmát az elsőfokú bíróság lényegében helyesen értelmezte és értékelte, az ítélőtábla a fellebbezések kapcsán a következőket emeli ki. A Pp. 4. § (2) bekezdésében megfogalmazott korlátozást - miszerint ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt - semmiképpen nem lehet szó szerint arra az esetre értelmezni, amikor a felperes keresettel kérné annak megállapítását, hogy nem követte el a jogerős büntető ítélet szerinti bűncselekményt. A Pp. 4. § (2) bekezdésének az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezésével olyan jelentés tulajdonítható, hogy a Pp. korlátokat állít a polgári bíróság elé, vagyis a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránti kereset tárgyában hozott polgári ítéletnek nem lehet olyan, a döntést megalapozó releváns indoka, amiből a Pp. 4. § (2) bekezdése szerinti tilalommal ellentétesen az következne, hogy nem követte el a III., illetve a IV. rendű alperes a Btk. 318. § (1) bekezdése és (6) bekezdés a) pontja szerinti, bűnsegédként folytatólagosan elkövetett csalás büntettét, az V. rendű alperes pedig társtettesként ugyanezt a bűncselekményt. A Pp. említett rendelkezése szerint tehát olyan döntést nem lehet hozni a polgári perben, aminek releváns jogi indoka ezeknek a bűncselekményeknek a jogerős büntető ítéletben meghatározott elkövetői minőségben és minősítéssel való elkövetését cáfolja. A jogerős büntető ítéletben legalább 71.228.521 forintban meghatározott elkövetési érték is a büntető ítélet releváns jogi indokai közé tartozik, amit a polgári perben szintén figyelembe kellett venni, hiszen nemcsak a bűncselekmény minősítésénél, hanem a büntetés kiszabásánál is jelentősége kellett, hogy legyen az elkövetési értéknek. Márpedig a jelen perben támadott elsőfokú marasztalás nem éri el azt az összeget, amit a büntető ítélet megállapított. Ebből következően a III., IV. és V. rendű alperesek a terhükre rótt bűncselekményekhez, a bűncselekmények minősítéséhez és az elkövetési értékhez is kötve tudtak csak a polgári perben a kártérítés iránti keresettel szemben alappal védekezni.

Amint azt az elsőfokú bíróság helyesen fejtette ki a III., IV. és V. rendű alperes jogerős elítélésére olyan bűncselekmény alapján került sor, amelynek törvényi tényállásához hozzátartozott a károkozás, és minősítéséhez a kár nagysága is. Ezért azt kellett vizsgálni, hogy a Pp. előbbi korlátozó szabályára tekintettel a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott tényállási elemek közül melyek azok a tényállási elemek, amelyeket a jogerős ítélet bizonyít és melyek azok, amelyeket a perben még lehet bizonyítani.

A kárfelelősség tényállási elemei közül a büntető ítélet az adott esetben szükségképpen és végleg eldöntötte a jogellenes magatartást, a kár bekövetkeztét és az okozati összefüggést, hiszen az előbbi tényállási elemek nélkül nem lehetne olyan bűncselekmény elkövetését jogerősen megállapítani, amelynek tényállásához a károkozás is hozzátartozik. Az pedig nemcsak a Pp. 4. § (2) bekezdésével lenne ellentétes, ha a polgári bíróság arra a következtetésre jutna, hogy jogellenes magatartás, károkozás vagy a kettő közötti okozati összefüggés nem áll fenn, hanem a logika általános szabályait is sértené. Ha ugyanis a legsúlyosabb esetekre szankciót kilátásba helyező jogrendszer, a büntetőjog egy magatartást büntetőjogilag jogellenesnek tekint, akkor nem lehetséges, hogy az ennél kevésbé súlyos magatartásokat is jogellenesnek minősítő polgári jog szabályai szerint ne lenne jogellenes az a magatartás, ami büntetőjogi szempontból jogellenes volt. Tehát a jogellenesség, a kár bekövetkezése és az okozati összefüggés ilyen esetben polgári perben nem vizsgálható, így a III. és a IV. rendű alperes a jogerős büntető ítéletre tekintettel az okozati összefüggés hiánya alapjául nem állíthatta, hogy nincs cselekvőségük a csalásban. Az adott tényállás mellett egyrészt a kár összegét lehetett vizsgálni, de csak a bűncselekmény minősítése szempontjából jelentőséggel bíró és szintén a büntető ítélet releváns jogi indokát jelentő összeghatár (legalább 50.000.000, legfeljebb 500.000.000 forint) korlátai között, továbbá vizsgálható volt az egyetemleges marasztalhatóság és az elévülés kérdése.

A kár összegét illetően nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Pp. szabad bizonyítási elvét szabályozó 3. § (5) bekezdése szerint a polgári bíróság szabadon vehet igénybe bármilyen bizonyítékot a kárösszegezés körében, tehát a büntető ítélet és a büntetőeljárás során ebben a körben beszerzett valamennyi bizonyíték, illetve bizonyítási eszköz is alkalmas lehet a polgári perben a kárösszegének bizonyítására. A fellebbezéseknek a kárösszegére is kiható egyik érvelése az volt, hogy miután a fiktív elszámolások mellé nem kellett vényt csatolni, mert a vényekre a társaságot csak megőrzési kötelezettség terhelte, így voltaképpen nincs is olyan releváns károkozó magatartás, amit a büntető ítélet alapján a fellebbezők terhére meg lehetne állapítani, hiszen bármilyen elszámolás alkalmas lehetett volna ugyanannak a kárnak az okozására. Az ítélet táblája szerint egyrészt az adott csalás ügy, ahogy történt, azaz két éven át eredményesen, a lebukás veszélye nélkül nyilván nem volt folytatható valóságos TAJ számokat és praktizáló orvosok körbélyegzőit is tartalmazó vények elkészítése nélkül, mert az ellenőrzéssel számolni kellett. Ezen túlmenően a büntetőeljárás adatai szerint a vényeket okmányszakértő, a III. és IV. rendű alperes otthon tartott számítógépeit pedig informatikai szakértő vizsgálta meg, amely szakvéleményekből egyértelműen kiderül, hogy a vények hamisak voltak. Az informatikai szakértő véleményét követően pedig az is világossá vált, hogy a III. és IV. rendű alperesek a számítógépeiken nemcsak orvos törzsadatokat, hanem minden egyéb, az adott cselekmény elkövetéséhez szükséges adatot - TAJ számokra, betegek kiterjedő, illetve körbélyegzőkre vonatkozó adatokat is - őriztek olyannyira, hogy a házkutatást követően elkészült szakvélemény hatására egyebekben a III. rendű alperes beismerő vallomást tett. Mindennek azért van jelentősége, mert a büntetőeljárásban feltárt tények és említett bizonyítékok alapján az elsőfokú ítélet indokolásának megfelelően megállapítható a büntető ítéletbe foglalt minimális kárösszeg, aminek elfogadása a szabad polgári bizonyítási rendszer mellett teljes egészében megfelel a Pp. szabályainak. Tehát bizonyítottnak tekinthető, hogy az alperesek a magatartásukkal legkevesebb a büntető ítéletben meghatározott kárt okozták a felperesnek. Az V. rendű alperes fellebbezésében előadott érveléssel összefüggésben az ítélet táblája megjegyzi, hogy amikor olyan vagyon elleni bűncselekmény a büntetőeljárás tárgya, amelynek minősítése - mint adott esetben - az értékhatártól függ, akkor alappal nem állítható, hogy az V. rendű alperesnek védővel eljárva ne lett volna módja az ezzel kapcsolatos érveit és védekezését előadni.

A bizonyítási terhet, tehát azt a kérdést illetően, hogy kinek kellett volna bizonyítani, hogy a büntető ítéletben meghatározott minimum összegnél esetleg azért kevesebb a kár, mert nem kizárólag hamis

vények alapján történő elszámolásokra került sor, hanem valóságos betegkiszolgálásból keletkező támogatási összegek is kifizetésre kerültek, éppen a fellebbezők által hivatkozott azon ténynek van döntő jelentősége, hogy a vényeket nem kellett az elszámoláshoz csatolni. Ha pedig azokat nem kellett csatolni, akkor a vények csak az I. és az V. rendű alperes érdekeltségébe tartozó társaság birtokában maradhattak és a felperes biztosan nem tudhatta sem előadni, sem pedig bizonyítani, hogy voltak és esetleg milyen összegben valóságos, nem hamis vényekkel alátámasztott vásárlások is. Tehát csak az alperesek voltak abban a helyzetben, hogy ebben a körben előadást tudjanak tenni a kisebb kárösszegre, majd szükség esetén azt bizonyítani tudják, és éppen a felperes volt bizonyítási kényszerhelyzetben, mert hozzá nem kerültek az elszámolásokat alátámasztó iratok. Ehhez képest maguk az alperesek nemcsak az elsőfokú eljárás során, de még a fellebbezésben sem adták azt elő, hogy mi az a valóságos kár, amit a jogerős elítélés szerinti bűncselekményekkel a felperes jogelődjének okoztak, holott azt a hatályon kívül helyező végzés helyesen állapította meg, hogy ebben a körben a tényelőadási, majd bizonyítási kötelezettség az alpereseket terhelte. Ebből következően a bizonyítás szabályainak alkalmazása e körben a bizonyítási kötelezettség meghatározása és a bizonyítási teher telepítése is megfelelően történt.

Az egyetemleges marasztalás kérdését a jogerős büntető ítélet lényegében eldöntötte, mert megállapította, hogy a III. és IV. rendű alperesek bűnsegédként, az V. rendű alperes pedig társtettesként vett részt a folytatólagosan elkövetett csalásban, ami önmagában megvalósítja a Ptk. 344. §-a szerinti együttes károkozás tényállását, ami egyetemleges felelősségre vezet. Az ítélet tábla csupán hozzáfűzi, hogy a III., IV. és V. rendű alperes csupán az egyetemleges marasztalás jogalapját vitatták, de sem az elsőfokú eljárásban, sem pedig a fellebbezésben nem jelölték meg, hogy a jogerős elítélés mellett az elsőfokú ítéleti marasztalás helyett az egyes fellebbező alperesek milyen mértékben felelnének az okozott kárért.

Az ítélet tábla a kifejtett indokokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Az eredménytelenül fellebbező III., IV. és V. rendű alperesek nem igényelheték másodfokú perköltségük megtérítését és a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, mint az elévülés kapcsán egyetemleges pertársak kötelesek a felperes másodfokú perköltségének megtérítésére. Az ítélet tábla a felperes képviselőjének munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (4)-(6) bekezdése, valamint 4/A. §-a alapján a másodfokú eljárás idő- és munka szükségletét figyelembevéve állapította meg.

A III., IV. és V. rendű alperes a fellebbezési eljárásban egyaránt teljes személyes költségmentességben részesült, ezért a le nem rótt, az önálló fellebbezésekre figyelemmel személyenként 2.500.000 forint fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2019. február 5.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Matosek Edina s.k.. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelűl: